EL DEBAT DINS L'INDEPENDENTISME

Per la ruptura dels blocs

Roger Palà



Mobilització unitària de les forces sobiranistes davant del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, a Barcelona. A primera línia de la manifestació s'hi pot observar un ampli ventall de sensibilitats sobiranistes, des de Gerardo Pisarello i Jaume Asens fins a Jordi Sànchez, Oriol Junqueras, Carles Puigdemont o Artur Mas, entre d'altres. Il·lustració: César Cromit

Des de l'any 2012, la dinàmica del procés sobiranista s'ha traduït en la configuració de dos blocs diferenciats al Parlament de Catalunya: el que formen els partits independentistes (Junts per Catalunya, ERC i la CUP) i els dels partits contraris a la independència (Ciutadans, PSC i el PP). Entremig dels dos espais hi ha Catalunya en Comú, partidaris del dret a decidir però amb sensibilitats diverses pel que fa a la independència.

La política catalana dels últims deu anys ha girat de forma pràcticament exclusiva sobre la dinàmica dels blocs. L'aliança de govern entre ERC i JxCAT (amb el concurs ocasional de la CUP), amb el punt culminant del referèndum de l'1 d'Octubre i la declaració unilateral d'independència frustrada del 27-O, han consolidat aquest fenomen. Al llarg dels últims vuit anys no hi ha hagut aliances parlamentàries substancials entre partits de diferents blocs. La dinàmica s'ha traslladat més enllà del Parlament i de la política institucional estricta. El debat en l'opinió pública, les xarxes socials i els mitjans de comunicació ha estat impregnat de forma substancial per la dinàmica dels blocs. Tots els grans temes de país s'han entès i debatut en clau de blocs.

Tanmateix, d'un temps ençà, la dinàmica de blocs ha derivat en una situació d'estancament. S'ha consolidat una situació d'empat tècnic entre partidaris i contraris a la independència.

Amb alts i baixos i oscil·lacions, els dos blocs s'han mantingut estables durant l'últim cicle polític: ni l'independentisme ha aconseguit consolidar una hegemonia que sobrepassi el 50% de forma àmplia, ni tampoc ho han aconseguit els contraris a la independència. En les darreres eleccions catalanes, el passat 21-D, amb un rècord de participació històric, els partits independentistes van assolir el 47% dels vots, i els contraris a la independència el 43% (el 51% si hi comptem els votants d'En Comú Podem). En nombre de diputats, els partits independentistes sumen 70, dos escons per sobre de la majoria absoluta del Parlament, i els contraris 57 (65 si hi sumem En Comú Podem). Pel que fa al suport a la independència, la sèrie d'enquestes del Centre d'Estudis d'Opinió (CEO) apunta també a un empat, amb una tendència a la baixa del 'sí' durant l'últim any.

Aquest article parteix de la premissa que la política de blocs té conseqüències negatives per al conjunt de la societat catalana, perquè genera una situació d'estancament i bloqueig institucional especialment nociu en temps de crisi econòmica, i perquè incrementa el risc de fractura social. Per tot plegat, els diferents actors polítics que operen a Catalunya, siguin o no independentistes, haurien de tenir com a objectiu central configurar acords i aliances que permetin superar-la totalment o parcialment. Aquests acords que, pel que fa a l'independentisme, podrien tenir efectes positius a l'hora de consolidar el creixement dels partidaris de l'exercici del dret a l'autodeterminació a mitjà termini.

La dinàmica de blocs i l'independentisme

És negativa la dinàmica de blocs per als interessos de l'independentisme? Si donem un cop d'ull al creixement dels partidaris de la independència durant l'últim cicle polític, hom podria pensar que no. El gran salt endavant de l'independentisme s'ha produït en un marc de preeminència de la dinàmica de blocs. Els partidaris d'una República catalana mai no havien tingut tanta presència institucional ni poder polític.

> Encara que la independència pogués fer-se efectiva amb un 51% de vots en un referèndum, el futur estat requeriria un consens més ampli. Un consens que l'actual dinàmica de blocs impossibilita

Tanmateix, aquest creixement sembla tenir límits. Una part molt majoritària del vell nacionalisme que representa CiU i alguns dels sectors catalanistes del PSC i ICV han realitzat una evolució cap a plantejaments sobiranistes. Però l'independentisme, en la seva configuració actual, té dificultats per interpel·lar una part de la societat catalana –majoritàriament castellanoparlant i de classe popular– que mai es va acabar d'identificar amb el marc clàssic del catalanisme. La dinàmica dels pactes en clau de blocs, que exclouen el PSC i els Comuns, exclou de facto del projecte sobiranista àmplies capes de les classes populars metropolitanes que mai s'han sentit excessivament interpel·lats pel vell nacionalisme que representa CiU. Són aquests sectors socials als quals l'independentisme haurà d'interpel·lar durant els pròxims anys si vol tenir algun dia un suport majoritari.

La consolidació d'una política de blocs ha posat en qüestió l'arrel històrica del catalanisme inclusiu, que podria resumir-se amb aquell vell lema del PSUC –"un sol poble"– que molts reivindiquen però pocs duen a la pràctica. La preponderància que ha tingut el debat sobre la qüestió nacional en l'opinió pública durant els últims anys, sovint a partir de l'expressió pública de conflicte i confrontació entre els diferents actors, ha incrementat el risc de polarització i fractura social. Un risc que des dels contraris a la independència s'amplifica i que des de l'independentisme es tendeix a minimitzar, però que existeix.

La pluralitat ideològica és a la base de qualsevol societat democràtica, que de per si està "fraccionada" entre diferents interessos i punts de vista: dretes i esquerres, partidaris de l'escola pública i de la concertada… Tanmateix, com explica Jordi Muñoz, un desacord pronunciat sobre el marc de convivència complica la situació: "En el cas hipotètic que hi hagués un referèndum i hi guanyés la independència, i aquesta es fes efectiva, l'endemà els guanyadors haurien de governar aquesta societat, i necessitarien un consens sobre el marc institucional, que aquest fos assumit majoritàriament. Perquè si no, l'única alternativa és la coerció". Encara que la independència pogués fer-se efectiva amb un 51% de vots en un referèndum, el futur estat no podria consolidar-se si no fos acceptat amb un consens més ampli. Un consens que l'actual dinàmica de blocs impossibilita.

És possible la ruptura dels blocs?

Si la dinàmica de blocs ha portat la política catalana a un atzucac, una de les solucions que s'albiren en un futur és la ruptura de la política de blocs. La ruptura dels blocs no és cap garantia perquè l'independentisme avanci posicions o retrocedeixi, com tampoc ho és l'actual situació d'empat: en els últims temps, segons ha desgranat Roger Tugas en un article a Nació Digital, el suport a la independència mostra una tendència a la baixa i s'ha ubicat sobre el 42% després d'haver-se mantingut estable sobre el 48% durant 2018.

Tot i això, la ruptura dels blocs sí que implicarà l'obertura d'un nou camí –incert i inexplorat, però nou– en què l'independentisme pugui treballar per interpel·lar capes socials a les quals fins ara no ha arribat, per la via d'articular acords i pactes en clau social. El trencament dels blocs permetria al sobiranisme fer-se més porós i aproximar-se a espais limítrofs que avui en dia no han optat per la independència però que potser veurien amb bons ulls la proposta d'un referèndum. No es tractaria només de trencar la barrera del 50% de partidaris del 'sí', sinó d'articular un espai autodeterminista que interpel·lés de forma real a una majoria àmplia de la societat catalana.

> La ruptura dels blocs aproximaria el sobiranisme a espais limítrofs i trencaria la barrera del 50% dels partidaris del 'sí'

Les inèrcies actuals fan difícil el trencament dels blocs, sobretot si tenim en compte la situació repressiva i l'existència de presos polítics, un factor que contamina tot el debat. Però precisament per aquest motiu, un pacte entre blocs també implicaria fer explícita la

voluntat de resoldre el conflicte o com a mínim mitigar-ne la judicialització, i reforçaria la via del diàleg, perquè els diferents actors implicats s'hi sentirien més vinculats. De fet, els blocs ja s'estan trencant amb diferents formulacions en l'àmbit local, en diversos pactes en ajuntaments i diputacions.

Quins escenaris afronta la política catalana per 2021? Catalunya té per davant un calendari electoral incert on no està clar encara com i en quines condicions es produiran les pròximes eleccions al Parlament. La conjunció de la crisi de la covid-19 amb la judicialització de la política afegeixen complicació a la ja de per si complexa situació catalana. En tot cas, sí que sembla clar que de les eleccions en poden derivar tres escenaris diferents, que intentarem desgranar en aquest article apuntant-ne fortaleses i debilitats: un escenari de continuïtat, un escenari d'alternança, i un escenari de ruptura.

La continuïtat independentista

En un escenari de continuïtat de blocs, JxCAT i ERC estarien després de les pròximes eleccions en disposició de seguir governant Catalunya, reeditant la seva majoria actual amb o sense el concurs de la CUP. La majoria d'enquestes assenyalen la possibilitat aritmètica que això pugui passar després de les pròximes eleccions. És, de fet, un escenari políticament molt probable, tot i que pot estar dificultat per tres factors: la diversitat estratègica, la mala relació històrica entre ERC i JxCAT, i l'incert paper de la CUP.

En primer lloc, la diversitat estratègica en el sí de l'independentisme (fins i tot en el sí de les mateixes organitzacions i partits) pot ser un llast a l'hora de formalitzar una continuïtat. Quina seria la línia política d'aquest govern, després de l'1-O, la DUI i el fracàs de l'implementisme propugnat per Quim Torra? Cap a on oscil·laria el programa? Cap a la confrontació intel·ligent que proposa Puigdemont? Cap al pragmatisme republicà d'ERC, que no veu amb mals ulls els acords amb el PSOE? En aquest sentit, una de les principals incògnites per aquest escenari serà l'articulació final de l'espai de Convergència (en un o més partits) i de les seves diferents estratègies.

En segon lloc, la cada cop més mala relació entre ERC i JxCAT farà difícil una nova entesa. No és només diversitat estratègica: són els recels històrics que fan cada cop més difícil la consecució d'un acord sòlid, per molt que la manca d'alternativa aboqui a republicans i neoconvergents a la necessitat de pactar. Les tensions cada cop més explícites entre uns i altres, sumades a les divergències de fons i la mala maror entre els seus líders, poden dificultar la continuïtat i incentivar als diferents actors a buscar altres sortides polítiques.

En tercer lloc, el paper de la CUP en un escenari de continuïtat és, a hores d'ara, una incògnita. Si bé la formació anticapitalista ha acabat facilitant per activa o per passiva la investidura de dos presidents avalats per JxCAT i ERC (Puigdemont i Quim Torra), no s'ha implicat en la governabilitat a posteriori. És una incògnita què podria passar amb un govern de JxCAT i ERC que depengués en exclusiva de la CUP. Quines serien les exigències dels anticapitalistes en aquest marc? S'implicarien d'alguna manera en la governabilitat?

Tanmateix, el sobiranisme té forts incentius per a la continuïtat: com diu la dita, més val boig conegut que savi per conèixer. És un pacte que no generaria tensions entre el seu electorat. Els partits independentistes seguirien repartint-se el poder com ho han fet fins ara, la CUP podria sentir-se còmoda en el seu paper de "guardià de les essències", els independentistes convençuts hi veurien representats els seus anhels d'unitat (un fetitxe mobilitzador per a gran part del moviment sobiranista). Els blocs seguirien retroalimentant-se i el nucli irradiador –per citar un emblemàtic tuit d'Iñigo Errejón– seguiria galvanitzant-se. Una altra cosa és si això aproparia l'independentisme dels seus objectius o, per contra, alimentaria la sensació d'estancament.

L'alternança constitucionalista

El segon escenari possible no suposaria una ruptura dels blocs sinó la seva alternança governamental. En aquest context, les forces contràries a la independència estarien en disposició d'articular una majoria alternativa a l'independentisme i formar govern a la Generalitat. La majoria d'enquestes assenyalen que aquest seria un escenari aritmèticament difícil, però que caldria no descartar en un context de certa desmobilització de l'independentisme i auge del PSOE a l'Estat espanyol.

En aquests moments, Ciutadans, que va guanyar les eleccions del 21-D (una dada per la qual l'independentisme acostuma a passar de puntetes) és el primer partit del Parlament de Catalunya. Però es fa difícil pensar que el lideratge d'un hipotètic front de partits contraris a la independència després de les pròximes eleccions recaigués sobre el partit d'Inés Arrimadas. Els seus resultats en les eleccions espanyoles i municipals han estat més que discrets, si no directament nefastos (Albert Rivera va dimitir després de la trompada de C's el 28-A de 2019). A Catalunya totes les enquestes assenyalen una forta caiguda de C's en detriment del PSC, que és probablement qui podria liderar un govern d'alternança de blocs.

Un reforçament del PSC en les pròximes eleccions no és un escenari descartable. Tradicionalment, quan el PSOE ha governat l'Estat, els socialistes catalans s'han vist reforçats a Catalunya. De fet, cal no descartar una victòria electoral del PSC: si ERC i JxCAT seguissin repartint-se la representació independentista de forma gairebé paritària com va passar el 21-D de 2017, el PSC, igual que Ciutadans, podria esdevenir el primer partit en vots i/o escons.

> Un govern contrari a la independència podria passar per una variant de la "maniobra Valls": un govern del PSC i els Comuns amb l'aval tàcit de Ciutadans

Tanmateix, la victòria del PSC seria condició necessària però no garantia per la consecució d'un govern dels contraris a la independència, que requeriria el concurs d'altres partits. Una aliança dels socialistes amb C's entraria dins de les possibilitats, sobretot si el partit

d'Arrimadas s'allunya del PP i Vox i acaba consolidant un perfil més centrista i liberal. Aquest escenari podria ser encara més plausible si a l'Estat C's acaba moderant-se més i arribant a acords amb el PSOE. Tanmateix, és molt improbable que la suma de PSC i C's s'aproximi a la majoria absoluta del Parlament. Com també ho és que altres partits contraris a la independència, com el PP o Vox, puguin avalar un govern socialista a Catalunya.

Un moviment que caldria tenir en compte en aquest context, si l'aritmètica ho fes possible, és una hipotètica variant de la "maniobra Valls" aplicada a l'àmbit català, és a dir: un govern del PSC i els Comuns que comptés amb l'aval tàcit de Ciutadans. És el que va passar a l'Ajuntament de Barcelona quan Ciutadans i Manuel Valls van votar la investidura d'Ada Colau després que Barcelona en Comú perdés les eleccions per un estret marge de vots davant de l'ERC d'Ernest Maragall. Si els números sortissin, C's podria vendre l'operació davant del seu electorat amb l'argument que hauria frenat l'independentisme, i els Comuns podrien tenir incentius per avenir-s'hi davant la perspectiva d'ocupar espais en el govern de Catalunya.

Tanmateix, l'escenari d'un govern d'alternança també té febleses. En primer lloc, perquè fos possible aritmèticament el terrabastall electoral hauria de ser important i alterar substancialment l'actual distribució d'escons. Superat aquest escull, el front constitucionalista hauria de concretar políticament l'aliança. La composició actual del govern espanyol, amb una coalició entre el PSOE i Podem, dificulta l'aproximació dels socialistes a la dreta espanyolista de C's i el PP. Una aproximació que serà encara més difícil si els pressupostos de l'Estat acaben tirant endavant amb el concurs de la majoria que va fer president Sánchez, i en especial amb ERC. Una aliança d'aquestes característiques segurament faria més difícil pel PSOE garantir l'estabilitat al govern d'Espanya.

Un escenari d'alternança constitucionalista suposaria un reforçament de les posicions més dures i contràries a bastir ponts entre els dos blocs. El replegament identitari que això implicaria reforçaria la política frontista a banda i banda i faria molt més difícil la consecució d'un escenari de ruptura, més encara si tenim en compte que qui el podria liderar seria el PSC o fins i tot els Comuns, que serien les forces que a priori podrien inclinar-se per un escenari de trencament de blocs.

La ruptura dels blocs

En un escenari de ruptura de blocs, una o més forces independentistes s'aliarien amb una o més forces no independentistes per formar govern. Pel que fa a l'aritmètica parlamentària, aquest escenari, amb alguna de les seves possibles variants, seria possible amb l'actual distribució d'escons. De fet, s'ha donat en el marc de la negociació dels pressupostos de 2020, que han estat aprovats amb els vots de JxCat, ERC i els Comuns. En l'actual parlament, existeix també una majoria possible entre JxCAT, ERC i el PSC.

Cal dir d'entrada que un govern interblocs no és quelcom inèdit en la història recent de

Catalunya. L'etapa del govern tripartit presidits per Pasqual Maragall i José Montilla són el precedent més immediat d'un executiu del que prenien part forces favorables i contràries a la independència. De fet, en aquell moment el govern tripartit va ser el primer en tota la democràcia en què una força independentista, ERC, participava d'un govern: els executius de la CiU de Jordi Pujol sempre van ser contraris a la independència, per molt que l'espai convergent, posteriorment liderat per Artur Mas, virés cap a posicions sobiranistes que no s'acabarien de concretar en un plantejament obertament independentista fins a l'any 2015, amb la formació de la coalició Junts pel Sí.

L'escenari de ruptura de blocs té múltiples variants. En aquest article n'abordem quatre de principals o més probables, tenint en compte l'actual aritmètica i els antagonismes existents (més enllà de la qüestió nacional) entre els diversos espais.

ERC, PSC i Comuns: el tripartit 2.0

La primera variant seria un pacte entre ERC, el PSC i els Comuns, el que més s'aproximaria al que van ser els governs tripartits encapçalats per Pasqual Maragall i José Montilla. L'assimilació directa amb el vell tripartit que formaven el PSC, ERC i ICV-EUiA, però, seria un error, perquè les diferències amb aquest tripartit 2.0 serien substancials.

> Un tripartit entre ERC, el PSC i els Comuns apuntalaria el govern de coalició de l'Estat, però faria efectiu el divorci entre ERC i JxCAT

En primer lloc, tot indica que el pes d'ERC en aquesta coalició seria força més significatiu que no durant el tripartit. En segon lloc, els Comuns no són la ICV-EUiA dels anys de Joan Saura: en el procés de configuració de la confluència d'esquerres han tingut pes també veus sobiranistes i fins i tot independentistes que han convertit els Comuns en una força més partidària del dret a l'autodeterminació que no pas ho va ser l'antiga ICV. En tercer lloc, el PSC de Miquel Iceta no és el de Pasqual Maragall: són nombrosos els quadres catalanistes històrics del partit que han emigrat a altres formacions (principalment ERC i els Comuns, però també a JxCat) i, per tant, el PSC actual té menys sensibilitat sobiranista que el de fa uns anys.

El tripartit 2.0 tindria fortaleses però també debilitats per als seus impulsors. D'una banda, apuntalaria el govern de coalició progressista a l'Estat espanyol i la majoria que li dóna suport, amb ERC i EH Bildu d'actors destacats. Reforçaria el compromís de les tres forces que en prendrien part amb la via del diàleg iniciada amb els acords que van derivar en la investidura de Pedro Sánchez. I des de l'òptica de l'independentisme més gradualista, també facilitaria la generació de sinergies amb espais d'esquerres que, si bé no són partidaris de l'Estat propi, sí que són sobiranistes o catalanistes i, per tant, es troben en una zona de frontera d'especial interès.

La consolidació d'una aliança d'aquest estil, però, seria difícil, per les mútues reticències

entre ERC i PSC -que competeixen electoralment a l'àrea metropolitana- i per un escenari contaminat per la repressió i la judicialització del conflicte. També serà molt rellevant les diferents posicions dels partits després dels comicis. Potser el PSC veuria amb bons ulls i podria justificar davant del seu electorat el suport d'ERC a un presidenciable socialista, però… votaria el PSC un president d'ERC? I a la inversa?

Al mateix temps, aquest escenari implicaria un desplaçament de Junts per Catalunya com a força de govern, el que implicaria formalitzar una ruptura sentimental molt important dins l'espai independentista (la ruptura entre JxCAT i ERC ja existeix, però el divorci no s'ha fet efectiu) que podria generar en una guerra oberta en el si de l'independentisme. Els sectors més unilateralistes de JxCat, que representen l'ideari de l'antic Reagrupament, reforçarien el seu discurs acusant ERC de "traïdora" per haver arribat a acords amb el PSOE. JxCAT no facilitaria en cap cas la governabilitat i es podria convertir en el pal de paller d'un nucli d'independentistes molt descontents. S'encetaria una dura campanya contra el govern i en especial contra ERC, que comptaria amb el suport d'amplis sectors mediàtics dins de l'univers sobiranista. A l'altra banda, el PSC també seria objecte de durs atacs no només per vendre's als "separatistes", sinó també per una aliança decantada a l'esquerra que no tindria les simpaties de les grans patronals i lobbies econòmics.

ERC, JxCAT i Comuns: el tripartit sobiranista

El segon escenari podria ser batejat com el tripartit sobiranista: una forma de govern que estigués avalada per ERC, JxCat i els Comuns, la majoria que va facilitar l'aprovació dels darrers pressupostos de la Generalitat. Un acord que, en un futur, podria consolidar-se ja fos en una forma més governamental, o a través d'un acord d'estabilitat parlamentària que podria estar supeditat a aliances més estables a la ciutat de Barcelona. Aquesta seria una de les opcions preferides pels partits independentistes. Implicaria una ruptura dels blocs de forma relativa si tenim en compte que dins l'univers dels Comuns també hi conviuen sensibilitats sobiranistes.

Tot i això, les possibilitats que una aliança d'aquest tipus fructifiqui no són molt elevades. El món de Catalunya en Comú és extremadament refractari al pacte amb els hereus de l'antiga Convergència, siguin quines siguin les seves sigles. L'aprovació dels pressupostos va ser un fet excepcional en temps de pandèmia, condicionat, a més a més, a la convocatòria d'unes eleccions que Quim Torra va prometre i que finalment no ha convocat. És difícil que aquest suport puntual pugui evolucionar cap a un govern que els votants dels Comuns probablement no entendrien ni compartirien. El fet que el PSC quedés fora de l'equació fa més difícil l'aval dels Comuns a aquesta opció, tenint en compte que els socialistes són socis preferents a l'Ajuntament de Barcelona i al govern espanyol.

JxCAT-PSC: la sociovergència 2.0

La tercera opció de ruptura de blocs seria un acord entre Junts per Catalunya i el PSC que desplacés ERC a l'oposició, en una mena de versió 2.0 del concepte clàssic de la sociovergència. A nivell d'aritmètica parlamentària, aquest pacte no seria possible amb

l'actual distribució d'escons i requeriria que tant JxCat com el PSC milloressin substancialment els seus resultats en uns nous comicis.

> L'hipotètic acord socioconvergent contradiria l'estratègia de "confrontació intel·ligent" liderada per Puigdemont

A primer cop d'ull, un pacte d'aquestes característiques sembla improbable. La bel·ligerància que sovint esgrimeixen els neoconvergents contra el PSOE, així com la distància històrica que ha separat CiU del PSC, ho fan difícil. Però també cal tenir en compte que, a la pràctica, es tractaria de reeditar a escala nacional el pacte que va fer presidenta de la Diputació de Barcelona a Núria Marín i que va desplaçar ERC (cal tenir en compte que un pacte entre republicans i juntaires en aquesta institució hauria implicat la preeminència dels primers sobre els segons). No estem parlant, doncs, d'una aliança que no s'hagi materialitzat a un altre nivell.

Els dos espais tindrien el mateix incentiu per consolidar aquest pacte: bàsicament, desplaçar ERC d'una posició central en la política catalana. Però l'acord tindria moltes debilitats, en especial per Junts per Catalunya i l'estratègia de "confrontació intel·ligent" encapçalada per Puigdemont. La retòrica unilateralista i el discurs que critica ERC pel seu pragmatisme i gradualisme seria més difícil de sustentar si al mateix temps JxCAT forma part d'un govern amb participació dels socialistes. Pel PSOE, també posaria en risc l'aliança amb ERC a l'Estat.

ERC, Comuns i CUP: tripartit d'esquerra transformadora

El tripartit entre ERC, el PSC i els Comuns no seria l'únic tripartit d'esquerres possible. Tot i que és aritmèticament difícil i políticament complex, també seria possible un pacte entre ERC, els Comuns i la CUP: un tripartit d'esquerra transformadora que deixés al marge del poder institucional el món neoconvergent i el món del PSC, partits que s'han repartit tradicionalment el poder polític a la Catalunya contemporània. Aritmèticament no és una opció remota, per bé que difícil si tenim en compte que l'espai dels Comuns i la CUP ha tingut una tendència a la baixa des de 2015. Tot i això, no pot menystenir-se: a la ciutat de Barcelona, per exemple, la suma dels tres espais representa més del 50% dels vots.

En cas que fos possible aritmèticament, la consecució política d'aquest artefacte seria difícil i inestable. Els desacords entre les tres esquerres han estat múltiples durant els últims anys i les punyalades als mitjans, a les xarxes socials i a les institucions han estat a l'ordre del dia. Un escenari com aquest hauria estat plausible el 2015, en ple auge de les confluències d'esquerres després de les eleccions municipals, quan els Comuns i la CUP van obtenir bons resultats presentant-se plegats en municipis com Badalona, Cornellà o Santa Coloma de Gramenet. Els temps han canviat, i molt ràpid. Un govern d'ERC, Comuns i CUP seria, per la pròpia naturalesa d'alguns dels actors, de difícil estabilitat. A més, seria objecte d'atacs constants per part del poder mediàtic i econòmic. Es fa difícil preveure que,

en un context de pim-pam-pum constant, un govern d'aquestes característiques pogués consolidar-se.

Escenari 2021: la ruptura possible

Aquests són quatre escenaris possibles (no els únics) de trencament de la dinàmica de blocs a Catalunya. Hi ha molts factors que poden alterar-los i que poden fer-los més fàcil o més complicat: per exemple la distribució de forces. No és el mateix si qui encapçala el govern de ruptura de blocs és una força independentista o una força no independentista. També és diferent si l'aliança interblocs es tradueix en un govern format pels diferents partits o amb un govern format per partits d'un únic bloc que arribi a acords de governabilitat. I, al cap i a la fi, quedarà una qüestió gens menor: el programa de govern d'aquesta hipotètica coalició, que tindrà l'oposició que trobaria dels sectors més durs dels dos blocs respectius. També existeixen altres opcions que no hem analitzat (com, per exemple, un govern en minoria d'una força d'un dels dos blocs que comptés amb suports puntuals a una i altra banda) que podrien suposar una obertura però no un trencament tan explícit de la política de blocs.

A hores d'ara, no està clar quan seran les eleccions catalanes. La inhabilitació de Torra ha obert un període d'interinitat, però a no ser que l'actual Parlament esculli un nou president, tot sembla indicar que el 2021 hi haurà eleccions. La continuïtat pot abocar l'independentisme a una lenta decadència. L'alternança pot ser perillosa pels interessos del sobiranisme. Un escenari de ruptura de blocs és incert, però pot obrir una finestra d'aire fresc pel canvi. Si l'independentisme aspira a interpel·lar majories més àmplies, la ruptura dels blocs no és garantia d'èxit, però és condició imprescindible.



Roger Palà
Roger Palà és periodista, editor i soci fundador del mitjà digital Crític, un projecte especialitzat en periodisme d'investigació i anàlisi crítica de la realitat social i política de Catalunya que va néixer l'any 2014. Llicenciat en Periodisme per la Universitat Autònoma de Barcelona, Palà també és un dels impulsors de l'observatori de mitjans Mèdia.cat, dins del Grup de Periodistes Ramon Barnils, i ha coordinat l'Anuari Mèdia.cat dels silencis mediàtics. Col·labora habitualment al programa d'actualitat informativa *FAQS* de TV3, al *No ho sé* de RAC1, a Betevé i a El Periódico. També ha format part del projecte de La Directa i ha treballat i col·laborat en mitjans com Nació Digital, El Triangle, El Temps o el diari El Punt. Durant nou anys, va ser cap de redacció de la revista Enderrock.